

2017

Terminologická hesla v technických normách – Část 1: Obecné požadavky a příklady zpracování

ČSN
ISO 10241-1

01 0500

Terminological entries in standards -
Part 1: General requirements and examples of presentation

Articles terminologiques dans les normes -
Partie 1: Exigences générales et exemples de présentation

Tato norma je českou verzí mezinárodní normy ISO 10241-1:2011. Překlad byl zajištěn Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. Má stejný status jako oficiální verze.

This standard is the Czech version of the International Standard ISO 10241-1:2011. It was translated by the Czech Office for Standards, Metrology and Testing. It has the same status as the official version.

Nahrazení předchozích norem

Touto normou se nahrazuje ČSN 01 0500 z října 1996.

Národní předmluva

Informace o citovaných dokumentech

ISO 639 (soubor) zavedena v ČSN ISO 639 (01 0182) Kódy pro názvy jazyků

ISO 704 zavedena v ČSN ISO 704 (01 0505) Terminologická práce - Principy a metody

ISO 860 zavedena v ČSN ISO 860 (01 0502) Terminologická práce - Harmonizace pojmů a termínů

ISO 3166 (soubor) zavedena v ČSN EN ISO 3166 (97 1002) Kódy pro názvy zemí a jejich částí

ISO 12199 nezavedena

ISO 15924 nezavedena

Související ČSN

ČSN ISO 690 (01 0197) Informace a dokumentace - Pravidla pro bibliografické odkazy a citace

informačních zdrojů

ČSN ISO 1087 (soubor) (01 0501) Terminologická práce - Slovník

ČSN ISO 2145 (01 0184) Dokumentace - Číslování oddílů a pododdílů psaných dokumentů

ČSN ISO 7001:2009 (01 8021) Grafické značky - Veřejné informační značky

ČSN ISO 15188 (01 0504) Směrnice pro management projektu normalizace terminologie

ČSN [ISO 16642:2005](#) (01 0507) Počítačové aplikace v terminologii - Systém pro značkování terminologie

ČSN EN 60027 (soubor) (33 0100) Písmenné značky používané v elektrotechnice

ČSN EN 80000, ČSN EN ISO 80000 a ČSN ISO 80000 (soubor) (01 1300) Veličiny a jednotky

ČSN EN 45020 (01 0101) Normalizace a souvisící činnosti - Všeobecný slovník

Upozornění na národní poznámky

Do normy byly k článkům 3.1.3, 3.3.1, 3.4.1.2.1, 3.4.1.2.2, 3.4.1.4, 6.2.3.3 a A.2.17 doplněny národní poznámky.

Vypracování normy

Zpracovatel: CTN PETRAŠOVÁ BRNO, IČ 40448584, Ivana Petrašová

Technická normalizační komise: TNK 114 Terminologie: principy a koordinace

Pracovník Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví: PhDr. Věra Vlková, CSc.

ICS 01.020; 01.120

Obsah

Strana	
Předmluva	
Úvod	
1.....	Předmět normy
2.....	Citované dokumenty
3.....	Termíny a definice
3.1.....	Normalizace termínů a definic
3.2.....	Pojmy a jejich uspořádání
3.3.....	Doména a předmět
3.4.....	Vyjádření pojmů
4.....	Zpracování terminologických hesel
4.1.....	Obecné principy
4.2.....	Předmět technických norem obsahujících terminologická hesla
4.3.....	Organizace přípravných prací
4.4.....	Prováděcí etapa
4.5.....	Výběr pojmů
5.....	Uspořádání a struktura terminologických hesel a jejich datových kategorií v technických normách
5.1.....	Uspořádání terminologických hesel
5.2.....	Informace týkající se způsobu, jímž jsou terminologické údaje uváděny v technické normě
5.3.....	Přehled datových kategorií normalizovaného terminologického hesla v souladu s touto částí ISO 10241
6.....	Požadavky na obsah a zpracování terminologických hesel
6.1.....	Číslo hesla
6.2.....	Termíny
6.3.....	Značky
6.4.....	Definice
6.5.....	Neverbální vyjádření
6.6.....	
Příklady	
6.7.....	Poznámky k heslu

Strana

Contents

Page	
Foreword	
Introduction	
1.....	Scope
2.....	Normative references
3.....	Terms and definitions
3.1.....	Standardization of terms and definitions
3.2.....	Concepts and their arrangement
3.3.....	Domain and subject
3.4.....	Concept representation
4.....	Preparation of terminological entries
4.1.....	General principles
4.2.....	Scope of standards containing terminological entries
4.3.....	Organization of preparatory work
4.4.....	Implementation phase
4.5.....	Selection of concepts
5.....	Organization and structure of terminological entries and their data categories in standards
5.1.....	Organization of terminological entries
5.2.....	Information concerning the manner in which the terminological data are presented in a standard
5.3.....	Overview of data categories of a standardized terminological entry in accordance with this part of ISO 10241
6.....	Requirements for the content and drafting of terminological entries
6.1.....	Entry number
6.2.....	Terms
6.3.....	Symbols
6.4.....	Definitions
6.5.....	Non-verbal representations
6.6.....	
Examples	
6.7.....	Notes to entry
Page	

6.8..... Uvádění zdroje v terminologickém heslu
6.9..... Opakované užití terminologických hesel
7..... Terminologická hesla ve vícejazyčných mezinárodních technických normách
8..... Rejstříky
8.1..... Účel rejstříků
8.2..... Rejstříky pro vícejazyčné terminologické normy
8.3..... Rejstříky pro terminologické normy s řazením specifickým pro daný jazyk
8.4..... Údaj o normativním statusu
8.5..... Rejstřík všech klíčových slov obsažených v termínech a jiných verbálních označeních v terminologických heslech
Příloha A (informativní) Příklady uspořádání a zpracování terminologických hesel a terminologických hesel strukturovaných a navrhovaných v souladu s touto částí ISO 10241
Bibliografie

6.8..... Source indication in a terminological entry
6.9..... Reusing terminological entries
7..... Terminological entries in multilingual international standards
8..... Indexes
8.1..... Objective of indexes
8.2..... Indexes for multilingual terminology standards
8.3..... Indexes for terminology standards with language-specific order
8.4..... Indication of the normative status
8.5..... Index of all keywords contained in the terms and other verbal designations of the terminological entries
Annex A (informative) Examples of layout and presentation of terminological entries, and of terminological entries structured and drafted in accordance with this part of ISO 10241

DOKUMENT CHRÁNĚNÝ COPYRIGHTEM

© ISO 2011

Veškerá práva vyhrazena. Není-li specifikováno jinak, nesmí být žádná část této publikace reprodukována nebo používána v jakékoli formě nebo jakýmkoliv způsobem, elektronickým nebo mechanickým, včetně fotokopí a mikrofilmů, bez písemného svolení buď od organizace ISO na níže uvedené adrese, nebo od členské organizace ISO v zemi žadatele.

ISO copyright office

Case postale 56 · CH-1211 Geneva 20

Tel. + 41 22 749 01 11

Fax + 41 22 749 09 47

E-mail copyright@iso.org

Web www.iso.org

Published in Switzerland

Předmluva

ISO (Mezinárodní organizace pro normalizaci) je celosvětová federace národních normalizačních orgánů (členů ISO). Mezinárodní normy obvykle vypracovávají technické komise ISO. Každý člen ISO, který se zajímá o předmět, pro který byla vytvořena technická komise, má právo být v této technické komisi zastoupen. Práce se zúčastňují také vládní i nevládní mezinárodní organizace, s nimiž ISO navázala pracovní styk. ISO úzce spolupracuje s Mezinárodní elektrotechnickou komisí (IEC) ve všech záležitostech normalizace v elektrotechnice.

Návrhy mezinárodních norem jsou vypracovávány v souladu s pravidly danými směrnici ISO/IEC, část 2.

Hlavním úkolem technických komisí je vypracování mezinárodních norem. Návrhy mezinárodních norem přijaté technickými komisemi se rozesílají členům ISO k hlasování. Vydání mezinárodní normy vyžaduje souhlas alespoň 75 % hlasujících členů.

Upozorňuje se na možnost, že některé prvky tohoto dokumentu mohou být předmětem patentových práv. ISO nelze činit odpovědnou za identifikaci jakéhokoliv nebo všech patentových práv.

ISO 10241-1 vypracovala technická komise ISO/TC 37 *Terminologie a jiné jazykové a obsahové prostředky*, subkomise SC 2 *Terminografické a lexikografické pracovní metody*.

Toto první vydání ISO 10241-1 zrušuje a nahrazuje ISO 10241:1992. Revize zahrnuje následující hlavní změny:

Foreword

ISO (the International Organization for Standardization) is a worldwide federation of national standards bodies (ISO member bodies). The work of preparing International Standards is normally carried out through ISO technical committees. Each member body interested in a subject for which a technical committee has been established has the right to be represented on that committee. International organizations, governmental and non-governmental, in liaison with ISO, also take part in the work. ISO collaborates closely with the International Electrotechnical Commission (IEC) on all matters of electrotechnical standardization.

International Standards are drafted in accordance with the rules given in the ISO/IEC Directives, Part 2.

The main task of technical committees is to prepare International Standards. Draft International Standards adopted by the technical committees are circulated to the member bodies for voting. Publication as an International Standard requires approval by at least 75 % of the member bodies casting a vote.

Attention is drawn to the possibility that some of the elements of this document may be the subject of patent rights. ISO shall not be held responsible for identifying any or all such patent rights.

ISO 10241-1 was prepared by Technical Committee ISO/TC 37, *Terminology and other language and content resources*, Subcommittee SC 2, *Terminographical and lexicographical working methods*.

This first edition of ISO 10241-1 cancels and replaces ISO 10241:1992. The revision comprises the following main changes:

- rozšíření předmětu normy s cílem pokrýt terminologická hesla ve všech druzích technických norem;
  - přihlídnutí ke skutečnosti, že terminologická práce se v rostoucí míře provádí pomocí počítačů;
  - přihlídnutí k údajům ve vícejazyčných terminologických heslech v technických normách (včetně údajů, které se vyskytují v distribuovaných databázích);
  - komplexnější a explicitnější struktura jednotlivých terminologických hesel;
  - omezení normativně-technického obsahu této části ISO 10241 s cílem zahrnout vypracování a strukturování terminologických hesel a ne jejich uspořádání a zpracování (typický příklad uspořádání a zpracování je uveden pro informaci v příloze A).
- ISO 10241 sestává z těchto částí se společným názvem *Terminologická hesla v technických normách*:
- Část 1: *Obecné požadavky a příklady zpracování*
  - Část 2: *Přejímání normalizovaných terminologických hesel*
- Směrnice týkající se managementu rozsáhlého projektu v oblasti terminologie, jejichž výsledkem jsou terminologické normy nebo soubor terminologických norem, jsou uvedeny v ISO 15188. Tyto směrnice doplňují pravidla obsažená v této části ISO 10241.

Úvod

Pro zajištění efektivní komunikace v konkrétní doméně a pro minimalizaci obtíží při dorozumívání je nezbytné, aby jednotliví účastníci používali stejné pojmy a stejná vyjádření pojmů. Normalizace termínů a definic je tudíž pro všechny normalizační činnosti zásadní.

I když přímými výsledky normalizace jsou jednojazyčná terminologická hesla, musí být terminologická práce pro usnadnění komunikace ve vědě a technologii, v komunikaci napříč kulturami, při výměně zboží a služeb a také při formulování politik a strategií na národní, regionální a mezinárodní úrovni ve svém přístupu vícejazyčná. Dokonce i v zemích s pouze jedním národním úředním jazykem vypracovávají někdy normotvorné orgány pro výše uvedené účely vícejazyčná hesla.

- a broadening of the scope to cover terminological entries in all types of standard;
- consideration of the fact that terminology work is increasingly carried out using computers;
- consideration of data in multilingual terminological entries in standards (including those residing in distributed databases);
- a more comprehensive and explicit structure of the individual terminological entries;
- a limitation of the normative technical content of this part of ISO 10241 to cover the drafting and structuring of terminological entries and not their layout and presentation (a typical example of layout and presentation are provided for information in Annex A).

ISO 10241 consists of the following parts, under the general title *Terminological entries in standards*:

- *Part 1: General requirements and examples of presentation*
- *Part 2: Adoption of standardized terminological entries*

Guidelines concerning large-scale terminological project management, leading to terminology standards or a series of terminology standards, are provided in ISO 15188. These guidelines supplement the rules contained in this part of ISO 10241.

Introduction

To ensure that communication in a particular domain is effective and that difficulties in understanding are minimized, it is essential that the various participants use the same concepts and concept representations. The standardization of terms and definitions is thus fundamental to all standardization activities. Even when the immediate results of standardization are monolingual terminological entries, to facilitate communication in science and technology, cross-cultural communication, the exchange of goods and services, as well as the formulation of policies and strategies at national, regional and international levels, terminology work has to be multilingual in its approach. Even in countries with only one official national language, standardizing bodies sometimes prepare multilingual terminological entries for the purposes mentioned above.

Normotvorné orgány se zpravidla rozhodnou, že budou normalizovat termíny a definice a že výsledky zveřejní jako terminologická hesla v technických normách. Tato část ISO 10241 byla vypracována tak, aby poskytla pravidla pro navrhování a strukturování terminologických hesel v technických normách; vychází z principů a metod uvedených v ISO 704.

V rámci ISO je za normalizaci principů a metod pro zpracování terminologických údajů týkajících se pře-

devším pojmů a termínů odpovědná ISO/TC 37.

ISO/TC 12 a IEC/TC 25 jsou odpovědné za značky pro veličiny a jednotky. Tyto značky jsou často odvozeny od termínů a často vypadají jako zkrácená podoba termínu, přestože značky mají další komunikativní funkci. Tyto značky jsou předmětem technických norem ISO 80000, IEC 80000 a IEC 60027.

ISO/TC 145 je v rámci ISO odpovědná za celkovou koordinaci normalizace v oblasti grafických značek s vý-

jimkou značek pro technickou dokumentaci produktů. Tato odpovědnost zahrnuje

- normalizaci grafických značek, barev a tvarů, jsou-li tyto prvky součástí sdělení, které má značka vyjádřit (např. bezpečnostní znak), a

- stanovení principů pro zpracování, koordinaci a používání grafických značek.

Ačkoli činnost ISO/TC 145 nezahrnuje normalizaci písmen, číslic, syntaktických znaků, matematických značek a symbolů ani značek pro veličiny a jednotky, mohou se tyto prvky používat jako součásti grafické značky.

1 Předmět normy

Standardizing bodies often choose to standardize terms and definitions and to publish the result as terminological entries in standards. This part of ISO 10241 has been prepared to provide rules for the drafting and structuring of such terminological entries in standards; it is based on the principles and methods given in ISO 704.

Within ISO, the standardization of principles and methods for the preparation of terminological data primarily referring to concepts and terms is under the responsibility of ISO/TC 37.

ISO/TC 12 and IEC/TC 25 are responsible for the symbols for quantities and units. These symbols are often derived from terms, and often look like an abbreviated form of the term, although the symbols have an additional communicative function. They are the subject of the ISO 80000, IEC 80000 and IEC 60027 standards.

ISO/TC 145 is responsible within ISO for the overall coordination of standardization in the field of graphical symbols, with the exception of those for technical product documentation.

This responsibility includes

- the standardization of graphical symbols, colours and shapes, whenever these elements form part of the message that a symbol is intended to convey (e.g. a safety sign), and
- the establishment of principles for the preparation, coordination and application of graphical symbols.

Although the work of ISO/TC 145 excludes the standardization of letters, numerals, syntactic signs, mathematical signs and symbols as well as symbols for quantities and units, such elements may be used as components of a graphical symbol.

1 Scope

Tato část ISO 10241 specifikuje požadavky na navrhování a strukturování terminologických hesel v technických normách a uvádí příklady z dokumentů ISO a IEC. Termíny a jiná označení vyskytující se v terminologických heslech mohou obsahovat písmena, číslice, matematické značky, typografické znaky a syntaktické znaky (např. interpunkční znaménka, spojovníky a pomlčky, kulaté a hranaté závorky a jiné spojovací nebo oddělovací znaky), někdy ve znakových stylech (tj. fonty a tučné písmo, kurziva, tučná kurziva nebo jiné stylové zvyklosti), které se řídí zvyklostmi specifickými pro daný jazyk, doménu nebo předmět. Termíny mohou rovněž zahrnovat normalizované značky (které mohou být jazykově nezávislé nebo mezinárodně harmonizované, jako jsou např. značky pro veličiny a jednotky a také grafické značky), za něž odpovídají jiné komise ISO a IEC. Tato část ISO 10241 je založena na principech a metodách uvedených v ISO 704 a uvádí pravidla jak pro jednojazyčná, tak pro vícejazyčná terminologická hesla v technických normách a v jejich rejstřících.

POZNÁMKA 1 Příloha I dodatku IEC ke směrnici ISO/IEC^[1] pro práci na Mezinárodním elektrotechnickém slovníku (IEV) vychází z technických norem vypracovaných ISO/TC 37. Vzhledem k specifickým požadavkům se pravidla obsažená v tomto dodatku někdy liší od pravidel uvedených v této části ISO 10241. Tato část ISO 10241 je použitelná pro všechny technické normy obsahující terminologická hesla. Nezabývá se administrativními postupy ani technickými specifikacemi vyžadovanými normotvornými orgány pro vypracování terminologických norem. POZNÁMKA 2 Administrativní postupy pro vypracování technických norem jsou pro daný normotvorný orgán specifické. Například pro ISO a IEC jsou tato pravidla obsažena ve směrnici ISO/IEC, část 1^[2].

This part of ISO 10241 specifies requirements for the drafting and structuring of terminological entries in standards, exemplified by terminological entries in ISO and IEC documents. Terms and other designations occurring in terminological entries can include letters, numerals, mathematical symbols, typographical signs and syntactic signs (e.g. punctuation marks, hyphens, parentheses, square brackets and other connectors or delimiters), sometimes in character styles (i.e. fonts and bold, italic, bold italic or other style conventions) governed by language-, domain- or subject-specific conventions. Terms can also include standardized symbols (which can be language independent or internationally harmonized, such as symbols for quantities and units as well as graphical symbols) which are under the responsibility of different committees in ISO and IEC.

This part of ISO 10241 is based on the principles and methods given in ISO 704 and provides rules for both monolingual and multilingual terminological entries in standards and their indexes.

NOTE 1 Annex I of the IEC Supplement to the ISO/IEC Directives^[1] for the work on the International Electrotechnical Vocabulary (IEV) is based on the standards prepared by ISO/TC 37. Due to specific requirements, the rules provided in this Supplement are sometimes different from the rules given in this part of ISO 10241.

This part of ISO 10241 is applicable to all standards that contain terminological entries. It does not deal with the administrative procedures or the technical specifications required by standardizing bodies for the preparation of terminology standards.

NOTE 2 Administrative procedures for the preparation of standards are specific to the standardizing body. For example, in ISO and IEC these rules are provided in the ISO/IEC Directives, Part 1^[2].

Vzhledem k tomu, že jsou pravidla pro zpracování a uspořádání terminologických hesel úzce svázána s písmem a vydavatelskými pravidly daného normotvorného orgánu, jsou v této části ISO 10241 pojednána pouze v teoretické rovině. Příklady a pravidla typického uspořádání a uvádění v dokumentech jsou pro informaci uvedeny v příloze A.

Since presentation and layout rules by nature are very much tied to the script and to the publishing rules of the standardizing body, they are dealt with only on an abstract level in this part of ISO 10241. Examples and rules for a typical layout and presentation in documents are provided for information in Annex A.

Konec náhledu - text dále pokračuje v placené verzi ČSN.